

30.11.2020

Haapamäen kyläyhdistys
Tuomas Heinonen

tuppu02@hotmail.com

Lausuntopyyntö 25.10.2020

**Lausunto Haapamäen koulukorttelin kulttuurihistoriallisesta arvosta
(Pihlajavedentie 4, Keuruu)**

Keski-Suomen museolle on tullut lausuntopyyntö koskien Haapamäen keskustassa sijaitsevan koulukorttelin rakennusten kulttuurihistoriallisia arvoja.

Haapamäen koulukortteli sijoittuu Pihlajavedentien varteen syntyneen liikekeskustan yhteyteen Haapamäen kylän keskustaan. Voimassa olevassa asemakaavassa koulukortteli on merkitty opetus-, ja sosiaalitoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeksi, jolle saa rakentaa koulun ja lasten päiväkodin. Koulurakennuksilla ei ole asemakaavassa suojelumerkintöjä. 26.1.2020 voimaan tulleessa Keski-Suomen maakuntakaavassa Haapamäen taajama on kulttuuriympäristön vetovoima-alue, jossa alueen kehittämisessä tulee hyödyntää kulttuuriympäristön monimuotoisuutta ja alueidenkäytöllä edistetään kulttuuriympäristöjen kestäväää käyttöä. 1.12.2017 hyväksytyn Keski-Suomen maakuntakaavan tarkistuksen alueluettelossa Haapamäen kylän keskusta, jossa koulukortteli sijaitsee, on maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö.

Haapamäen koulukorttelissa on kolme eri-ikäistä koulutoimintaan liittyvää rakennusta. Koulurakennuksista uusin on vuonna 1955 valmistunut entinen ala-aste, jonka Keuruun kaupunki on päättänyt purkaa. Toinen rakennus on vuonna 1932 valmistunut kivikoulu, jota on laajennettu vuonna 1955. Kolmas rakennus on Haapamäen kansakoululle 1800–1900-lukujen taitteessa rakennettu hirsirakennus.

Alun perin kansalaiskouluksi vuonna 1955 valmistunut koulutalo on Keuruulla useita rakennuksia suunnitelleen arkkitehti Laila Niemiojan suunnittelema. Rakennus on jälleenrakennuskaudelle ominaista jälkifunktionaalista rakennusperintöä hyvin kuvastava koulutalo, jonka julkisivuissa on tehty vain vähäisiä uudistavia korjauksia.

KESKI-SUOMEN MUSEO

Vapaudenkatu 28
PL 634, 40101 Jyväskylä
puh. (014) 266 4349
keski-suomenmuseo.tolmlsto@jyvaskyla.fi

Massoittelussa ja detaljeissa näkyy Laila Niemiojan tuotannolle tyypilliset piirteet. Rakennus on paikallisesti sivistyshistoriallisesti merkittävä dokumentti paikkakunnan kouluoloista. Koulutoiminta vanhassa ala-asteen rakennuksessa päättyi vuonna 2013, jolloin koulun toiminnot siirtyivät peruskorjatun Haapamäen yläasteen yhteyteen Riihontien varressa sijaitsevaan entiseen Haapamäen lukion rakennukseen. Tämän jälkeen ala-asteen rakennukselle ei ole löytynyt käyttöä. Rakennuksen purkamista suunniteltiin ensimmäisen kerran vuonna 2014. Keski-Suomen museo antoi 5.9.2014 lausunnon rakennuksen kulttuurihistoriallisesta arvosta ja säilyttämisestä. Lausunnossa Haapamäen ala-astetta esitettiin pikemminkin säilytettäväksi kuin purettavaksi. Uudelleen asia tuli esille tammikuussa 2020 Keuruun kaupungin Tilapalvelun haettua purkulupaa koulurakennukselle. Keski-Suomen museo antoi asiasta lausunnon 18.2.2020. Lausunnossa todetaan, että ala-asteen rakennuksen kulttuurihistorialliset arvot ovat yhä olemassa, ja että rakennuksen purkaminen on menetys Haapamäen kylän maakunnallisesti merkittävälle kyläkeskuksen kulttuuriympäristölle.

Vuonna 1932 rakennettu, pelkistettyä klassismia tyyliltään edustava kivikoulu tehtiin kansakoulun lisärakennukseksi aiemmin paikalla sijainneen, mutta tulipalossa tuhoutuneen puisen koulurakennuksen paikalle. Kivikoulua laajennettiin vuonna 1955 rakentamalla siihen asuinsiipi opettajia varten. Laajennuksen suunnitteli arkkitehti Laila Niemioja. Rakennuksen koulun puoli peruskorjattiin vuosina 1981–1982. Vuonna 1982 rakennukseen muutti Haapamäen kirjasto, joka sittemmin on siirtynyt Riihontie 15 sijaitsevaan koulutaloon. Rakennuksen julkisivuihin on tehty joitakin muutoksia: päätyyn varapoistumistien portaat, pääsisäänkäynnin luiska ja toisen sisäänkäynnin yläpuolella oleva parveke poikkeavat rakennuksen alkuperäistä arkkitehtuurista, samoin katolle asennettu koneellisen ilmanvaihdon vaatima tekniikka. Rakennuksen ajankohdalle ominainen klassistinen symmetria ja pelkistetyin rappauskoristein detaljoidut julkisivut kuvastavat kuitenkin edelleen sen alkuperäistä arkkitehtuuria. Myös 1950-luvun laajennusosassa on näkyvissä aikakauden suunnitteluperiaatteet ja tyylilliset ratkaisut. Rakennus on rakennushistoriallisesti ja sivistyshistoriallisesti merkittävä.

Koulukorttelin vanhin rakennus, perinteistä hirsirakentamista edustava Haapamäen kansakoulun vanhin koulutalo on valmistunut 1800–1900-lukujen vaihteessa. Rakennuksessa toimii tällä hetkellä päiväkotinä. Koulurakennuksen suunnittelijasta ei ole säilynyt varmaa tietoa, mutta sen kansallisromanttisia tyylipiirteitä sisältävät, kauniisti detaljoidut julkisivut koristeellisine ikkuna- ja ovilistoineen ja konsoleineen muistuttavat ajankohdan rautatiearkkitehtuurin ominaispiirteitä.

Koristeaiheet ovat hyvin samankaltaiset kuin VR:n arkkitehti Bruno Granholmin Jyväskylän radan varteen suunnittelemissa rautatie-rakennuksissa. Rakennuksen julkisivuihin ei ole tehty merkittävällä tavalla sen kulttuurihistoriallista arvoa heikentäviä muutoksia, vaikka ikkunat ja vesikatto on uusittu. Päiväkotina nykyisin toimiva entinen kansakoulu on rakennushistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti merkittävä ja kylämiljöön kannalta oleellinen rakennus. Se on myös sivistyshistoriallisesti merkittävä Haapamäen kansansivistyksen alkuvaiheeseen liittyvänä kohteena.

Haapamäen kylän keskustassa sijaitsevan koulukorttelin rakennukset muodostavat ajallisesti kerroksellisen, historiallisesti todistusvoimaisen, kulttuurihistoriallisesti ja rakennustaiteellisesti arvokkaan rakennetun ympäristön, joka kuvastaa taajaman kehityksen vaiheita. Koulukorttelin rakennukset ovat maisemallisesti merkittävällä ja kylämiljöön kannalta keskeisellä paikalla Pihlajavedentien varteen 1920-luvulta alkaen rakentuneeseen liikekeskustan yhteydessä. Haapamäen liikekeskustassa ja koulualueella voimassa olevat asemakaavat eivät turvaa rakennetun ympäristön arvoja riittävällä tavalla. Keski-Suomen museon mielestä koulukorttelin rakennuksilla on sellaisia arvoja, jotka tulee turvata nykyistä asemakaavaa muuttamalla.

Keski-Suomen museo

Heli-Maija Voutilainen
museonjohtaja

Nina Moilanen
amanuenssi/rakennustutkimus

Tiedoksi

Museovirasto, Länsi-Suomen kulttuuriympäristöpalvelut.